

www.karolformela.dl.pl

////////////////////////////////////

Karol Formela

Kulturoznawca, projektant graficzny oraz pedagog sztuk plastycznych.

Absolwent wydziału Edukacji Artystycznej na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu. Dyplom sztuk plastycznych obronił w Interdyscyplinarnej Pracowni Rysunku dr hab. Anny Tyczyńskiej. Z wyróżnieniem ukończył Pomorską Wyższą Szkołę Humanistyczną na kierunku Kulturoznawstwo ze specjalizacją Grafika i Reklama.

Wieloletni kustosz plenerów oraz kurator licznych wystaw w galerii Filharmonii Kaszubskiej. Współzałożyciel Teatru FORM. W latach 2005-2015 aktor i scenograf w Teatrze Teorikon. Fascynuje się wszelkimi przejawami sztuki. Jego wszechstronna twórczość to wynik szerokiego wachlarza umiejętności i licznych zainteresowań.

Artysta interdyscyplinarny. Zajmuje się zarówno tworzeniem obiektów przestrzennych, instalacji, rysunkiem, malarstwem, współczesną fotografią, czy street-artem i performancem. Jego twórczość oscyluje głównie wokół problemów ugruntowanych w strukturach społecznych oraz psychiki ludzkiej. Twórca skupia swoją uwagę zarówno na świadomym kreowaniu dzieła podczas realizacji przemyślanej koncepcji artystycznej, jak i spontanicznej oraz intuicyjnej metodzie tworzenia.

////////////////////////////////////

////////////////////////////////////

Wybrane wystawy:

2003 – IV Biennale Rysunku i Malarstwa Szkół Plastycznych / Koszalin
2006 – *ILUZJA* Wejherowskie Centrum Kultury / Wejherowo
2013 – *Tu nie ma miejsca na emocje* Fabryka Kultury / Reda
2013 – Granary Of Art / Spichlerz Sztuki - wystawa zbiorowa / Wejherowo
2014 – *NPD* Galeria AT / Poznań
2016 – *De Rerum Natura* Galeria Filharmonii Kaszubskiej / Wejherowo
2017 – *MAGJA* Miejska Galeria Engram / Miasta Ogrodów / Katowice
2017 – *MAGJA* Piwnica Pod Baranami / Kraków
2017 – *ENERGIA* GAK Wyspa Skarbów / Gdańsk
2018 – *BODY SACRUM* Galeria GCF / Gdynia/ Patronat Prezydenta Miasta Gdyni

////////////////////////////////////
////////////////////////////////////

Wybrane spektakle i performance:

2007 – *Światło* – Teatr Junior / Teatr Muzyczny w Gdyni
2009 – *e-POPeja* – aktor Teatru Teorikon / Garnizon Gdańsk
2011 – *Nić* – performance / ASP Poznań
2011 – *Po co na co* – aktor Teatru Teorikon / OPMFT Luterek Wejherowo
2014 – *Wilk Stepowy* – aktor Teatru Teorikon / Filharmonia Kaszubska
2015 – *Vanitas* – współtwórca scenariusza i aktor Teatru Teorikon / Filharmonia Kaszubska
2016 – *Kurukulle – ogrody miłości* – tancerz Teatru Sarasvati / Filharmonia Kaszubska
2017 – *ONIRA* – reżyser, scenarzysta i choreograf / Filharmonia Kaszubska
2017-2018 – *Balladyna* – tancerz Teatru Sarasvati / Filharmonia Kaszubska
2018-2019 – *Kopciuszek* – tancerz w spektaklu Elżbiety Czeszejko / Filharmonia Kaszubska
2018-2019 – *Ostatnia wieczerza* – performer Teatru Latający Cyrk Idei / Teatr Ósmego Dnia w Poznaniu, Teatr Wybrzeże w Sopocie, Centrum św. Jana w Gdańsku, Festiwal Pestka w Zielonej Górze
2019 – *Wiedźma.GWE* – reżyser i scenarzysta Teatru FORM

////////////////////////////////////
////////////////////////////////////

<https://www.facebook.com/formelakarol>
<https://www.instagram.com/artfromveles/>
www.karolformela.dl.pl

Karol Formela

TENEBRYZM

////////////////////////////////////

TENEBRYZM

Wyobraź sobie nieprzeniknioną ciemność. Mrok, którego w żaden sposób nie rozjaśnia, wpadające przez okna, światło lamp ulicznych. W tej nieprzebytej czerni pojawiają się powoli obiekty, których istnienia pierwotnie nie byliśmy świadomi. Nasze oko potrzebuje czasu, by dostrzec co kryje się w cieniu, a nawet mroku. Zapewne niejednokrotnie, czy to podczas zabawy, czy z powodu awarii elektryczności, mogłeś przekonać się jak wygląda twarz oświetlona światłem świecy. Podobnie wyglądają oblicza ludzi zgromadzonych wokół ogniska, płonącego w ciemnym lesie. Mrok nie tylko intryguje, ale też niesie ze sobą pewnego rodzaju niepokój. Jest tajemniczy. Kryje w sobie jakiś sekret. To on pozwala docenić znaczenie światła, którego nie uświadamiamy sobie w trakcie słonecznego dnia. *Tenebryzm* - wystawa malarstwa Karola Formeli, ukazuje znaczenie mroku, jego niezwykłą siłę i inspirację z niego płynącą.

Mrok, (z łac. tenebrae) w malarstwie został spopularyzowany przez Caravaggia - włoskiego malarza tworzącego na przełomie XVI i XVII wieku. Prace jednego z najbardziej tajemniczych i rewolucyjnych artystów w historii sztuki stały się apoteozą epoki, którą w późniejszym czasie nazwano barokiem. W opozycji do działań reformacyjnych - wprowadzanej przez Lutra i Kalwina w obiektach sakralnych surowości (m. in. usuwania obrazów i rzeźb z kościołów), przedstawiciele Kościoła katolickiego wprowadzili bogactwo i przepych. Miały one potwierdzać rzymski prymat i zachwycać wiernych. Twórczość Caravaggia doskonale wpisała się w te działania.

Opracowana przez artystę kompozycja polegała na zastosowaniu silnego kontrastu między światłem a cieniem. Postacie i przedmioty wydobyte zostały z mrocznego tła za pomocą ostrego światłocienia. Caravaggio tworzył scenerię do złudzenia przypominającą scenę teatralną. Za pomocą światła uświadamia odbiorcom, gdzie skierować wzrok. Dzięki niezwykle operowaniu kontrastami, komponowaniu płaszczyzny za pomocą światła i dominacji mroku, artysta opracował zupełnie nowy język teatralnego realizmu. Dzieła artysty niepokoiły, a często nawet przerażały jego mecenasów. W późniejszym czasie, stał się wraz z Rembrandtem prekursorem tzw. maniera tenebrosa, czyli tenebryzmu.

By zyskać właściwą optykę i pełniej odebrać wystawę Karola Formeli, warto przywołać również pojęcie podświadomości. Szczególnie zwracając uwagę na jej człon - nieświadomość zbiorową, ukazaną w kontekście prac szwajcarskiego psychologa i psychiatry - Carla Gustava Junga. To właśnie do tej sfery naszej psychiki odnosi się w swoich wypowiedziach artysta. Nieświadomość zbiorowa, zwana przez Junga również zbiorową pamięcią, jest dla wszystkich ludzi wspólna. Ukształtowana została poprzez doświadczenia zdobywane przez kolejne pokolenia. W tej części psyche zawarte zostały instynkty, a także wzorce ludzkiego myślenia, reagowania i zachowania. Jung odbywając liczne podróże i studiując odmienne kultury zwrócił uwagę na wspólne cechy przejawiające się w ich mitach i przypowieściach. Sztuka, obyczaje, marzenia senne, mistyczne przeżycia, a nawet stany chorobowe, mają być dziedziczonymi przez kolejne pokolenia przejawami instynktów i archetypów. To właśnie one są częściami nieświadomości zbiorowej. Poznanie jej przejawów stanowiło dla Junga podróż do mitycznej krainy cieni. To co chcemy utaić przed światem i chowamy w czeluściach mroku, to nasz osobisty cień, z którym zmagamy się przez większość życia.

Nieprzypadkowo zatem artysta odniósł się do twórczości Caravaggia i Junga. Punktem wyjścia swojej wystawy uczynił relację między tym, co spowite cieniem czy ukryte w mroku, a tym co uświadomione i widoczne w świetle. Badanie znaczeń sennych marzeń, otwieranie się na działania pochodzące z podświadomości, analizowanie działań pod kątem utrwalonych w naszej psychice wzorców, może otworzyć nas na duchowy rozwój i pewnego rodzaju przemianę.

Niepokorne jednostki, którym nie odpowiada osiągnięcie statusu quo, obierają poszukiwanie za sens swojego istnienia. Wystawa Karola Formeli znakomicie prezentuje ten proces. Ekspozycję otwierają dzieła surrealistyczne, które nie pozostawiają nikogo obojętnym, ale jednocześnie są zrozumiałe dla szerokiego grona odbiorców. Następnie przychodzi czas na dekonstrukcję. Jak twierdzi sam artysta – podczas twórczej podróży przechodził przez różne etapy – od sztuki realistycznej, przez abstrakcję do konceptualizmu. Dekonstrukcja pojawia się w chwili „rozbijania” rzeczywistości. W tych dziełach Karol Formela, opierając się na ludzkiej sylwetce, poszukuje nowych rozwiązań. Pociąga go graficzne rozbiecie form pierwotnie scalonych, dzięki któremu tworzy coś nowego i zaskakującego. Konceptualizm od lat stymuluje artystę intelektualnie. Z abstrakcji czerpie natomiast najwięcej doznań i radości twórczej.

Karol Formela, jako student Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, nie był początkowo entuzjastą tego typu nurtów. Sztuka konceptualna była dla niego ogromnym wyzwaniem. Abstrakcja zaś zdawała się jałowa i pozbawiona sensu. Z upływem czasu dostrzegł jednak szeroki wachlarz możliwości abstrakcyjnych i konceptualnych przedstawień. Stosowanie różnych środków wyrazu, mnogość znaczeń i ekscytująca różnorodność sprawiły, że oba te kierunki stały się nieodzownym elementem jego twórczości.

Prezentowane dzieła abstrakcyjne, opierając się głównie na ciemnych plamach barwnych, korespondują ze światłem – barwą złotą. Dzięki połączeniu różnych technik plastycznych – stosowaniu farb olejnych, farb sprayowych, a nawet brokatu – artysta osiągnął efekt niezwyklej, wciągającej głębi, a zarazem harmonijnego oddziaływania mroku i świetlistości. Z ciemności wyłaniają się *obrazy niepojęte*, które urzeczywistniają się w nieokreślonych formach. Mrok, który fascynuje artystę, stał się dominantą prezentowanych dzieł. Słusznie objęte zostały one hasłem *Tenebryzm*.

Wszystkie doświadczenia, spotkania, wiedza, które towarzyszą nam w życiu, odciskają piętno i przekładają się na nasze poglądy, upodobania czy decyzje. Niekiedy ewoluują w język artystyczny, który znajduje ujście w muzyce, teatrze czy sztukach plastycznych. Karol Formela jako twórca sztuk wizualnych i teatralnych, świadomie sięga po inspirację z kompozycji Carravaggia. Czerpie także z jungowskiej koncepcji nieświadomości. Skłania nas do swoistej wędrówki ku wnętrzu, tak by zmierzyć się z tym, co ukrywamy lub czego nie jesteśmy w stanie dostrzec. Jednak czy istotą naszego duchowego rozwoju nie jest właśnie poszukiwanie i poznawanie?

Wspólnie z artystą zachęcam Cię do obcowania z tymi niezwykłymi, mrocznymi dziełami – do ciszy, myśli i przede wszystkim głębokiego czucia. Pamiętaj bowiem, że dzieła nie ograniczają możliwości interpretacji. Wręcz przeciwnie – otwierają się na ich mnogość i dlatego są tak fascynujące.

////////////////////////////////////

Kurator wystawy: Monika Płomin

